

64 PYRÉNÉES-ATLANTIQUES

Guide: pag. 261 – 265

(Reisvolgorde is NIET goed!)

Atlas: ANWB Michelin Toeristische Wegematlas Frankrijk 2018

(GROEN omcirkeld) (alles is **WEST**)

Tevens: *Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)*

Deze zijn onderdeel van de oorlogen met Spanje en Portugal (Guide pag. 746 – 752)

Plaats + blz. Atlas	Waar ligt het	Tekst uit de Guide
Anhice-Mongelos 311 F5	43°11'56.10 N 01°09'10.90 W = Mongolos	a. Vast gemaakt de centrale ingang bij de deur van de kerk, aan de buitenkant, een PC van zwart marmer ter herinnering aan generaal Jean-Jacques Schilt (FR). Brigade generaal in 1794, hij neemt deel aan de campagnes van de Revolutie. In 1800 is hij verbonden aan de divisie Monnier en hij strijdt te Margengo. Hij dient in het leger van Italië van 1805-1814. Hij wordt baron van het Empire in 1812. Opschrift in de Guide.
Arcangues 310 C3	43°26'09.20 N 01°30'56.10 W 43°26'10.40 N 01°31'20.60 W	<i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i> a.1. Generaal Wellesley , de toekomstige hertog van Wellington, plaatste zijn winterhoofdkwartier in het chateau d'Arcangues . Hij liet als herinnering hier na een indrukwekkende Engelse koffieset uit de 18 ^e eeuw van zilver, gemonteerd op drie plateaus. Het is nu te zien op de eettafel van dit kasteel. a.2. Gemeentelijk kerkhof, vlakbij de kerk, stenen kruisen op dezelfde plek ter herinnering aan Engelse en Franse soldaten, gedood in 1813. Opschrift in de Guide.
Arudy 332 A1	43°06'27.50 N 02°25'44.50 W	a.1. place de la Pomme-d'Or: een PC aan het geboortehuis van Jean-Lucq Darrigue of Arriule (FR) . Onder-luitenant tijdens de eerste campagne van Italië, kapitein in 1807. Hij dient in Spanje van 1808-1811. Hij treedt in bij de Keizerlijke Garde in 1812. Brigade generaal in 1813. Baron van het Empire in 1814. Opschrift in de Guide.
Ascain 310 C4	43°20'43.20 N 01°37'16.10 W = midden Ascain 43°20'40.70 N 01°37'11.20 W	<i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i> a.1. De wijk van de haven van Ascain: een huis met kolommen onder de naam d'Ur Aldia , aan de oever van de Nivelle. Dit was het QG van maarschalk Sault (NED) van 8 – 26 aug. 1813. a.2. Op het oude deel van het Gemeentelijk kerkhof, vlakbij de kerk, een PC ter herinnering aan generaal Vandermaesen (ENG) . Sergeant-majoor in 1790, brigade generaal in 1799. Hij dient in het leger van de Rijn, daarna in dat van Zwitserland. Gevangen. Hij wordt gestuurd naar Île de France (Mauritius) van

	<p>43°20'17.40 N 01°36'35.00 W</p> <p>43°20'53.80 N 01°36'31.70 W</p>	<p>1802-1810, waar hij divisie generaal wordt. Hij dient in het leger van Spanje. Gewond op 31 aug. 1813 te Saint-Jean-de-Luz, hij sterft de volgende dag. Opschrift in de Guide. (de generaal is begraven op het kerkhof de la Chartreuse te Bordeaux)</p> <p>a.3.Redoute d'Esnaur (ten zo van Ascain, via de D4) Cote 273: een redoute in de vorm van een onregelmatige negenhoek (? Tellen!). Zij werd verdedigd door soldaten van de 47^e ligne (divisie Taupin), tijdens de geallieerde aanval op 10 nov. 1813.</p> <p>a.4.Redoute de Bizkarsun of Bizaroun (ten no van Ascain) Cote 185: deze redoute lijkt op de vorige, maar is kleiner. Zij werd eveneens bezet door soldaten van het 47e ligne, die waarschijnlijk hun positie verlaten hebben op 10 nov. 1813 zonder te vechten. <i>- de redouten van Béhéré, Chanonete en Uramendi zijn nu verdwenen.</i> <i>Die van Teilera of van de Tuilerieën is aangegeven (of; vlakgemaakt) door een elektriciteitsmast.</i></p>
Bassussarry 310 D3	<p>43°26'08.40 N 01°30'22.70 W = begin chemin de la Redoute</p>	<p>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814) a.1. Redoute de Mendibista (Chemin de la Redoute) Begrensd door de Chemin de la Redoute, de Mendibista en van général Claussel, is deze redoute op 28 maart 1980 geplaatst op de lijst van historische monumenten. Oorspronkelijk vorm een veelzijdige hoek. Een PC: Opschrift in de Guide.</p>
Bayonne 310 D2	<p>43°28'47.20 N 01°29'01.00 W</p> <p>43°29'30.30 N 01°28'38.20 W</p> <p>43°29'30.30 N 01°28'40.00 W</p> <p>43°29'26.10 N 01°28'41.10 W</p> <p>43°29'15.20 N 01°27'49.90 W</p> <p>43°29'28.30 N 01°28'24.90 W</p>	<p>a.WOONHUIS a.1. Bij het verlaten van Bayonne in de richting Cambo-les-Bains, de rue de l'Interne-Jacques-Loeb, de ruïnes van het chateau de Marrac (of: Marracq). Hier verbleef Napoleon tijdens de gebeurtenissen in Spanje. Een PC geeft de plek aan: Opschrift in de Guide.</p> <p>a.2. 3, rue des Gouverneurs, een PC, die de passage aangeeft van Napoleon, evenals die van Charles IV (NED) en Marie-Louise van Spanje (NED) in 1808. Opschrift in de Guide.</p> <p>a.3. Rue des Gouverneurs, aan het Chateau-Vieux, een PC, die aangeeft dat generaal José Palafox (FR) hier gevangen werd genomen na de verovering van Saragossa.</p> <p>a.4. Rue de l'Arabesque, vlakbij de kathedraal, het oude bisschoppelijke paleis, nu gemeente bibliotheek, een PC ter herinnering van de gebeurtenissen van in 1808: Opschrift in de Guide.</p> <p>a.5. 29, Avenue du Capitaine-Resplandy. Het fronton van het restaurant La Chunga het in porseleinen letters het opschrift: Opschrift in de Guide.</p> <p>b. MUSEA b.1. Rue de Marengo: het musée Basque presenteert in de zaal</p>

	<p>43°29'31.40 N 01°28'19.40 W</p>	<p>'Bayonne et pays basque sous l'Empire' herinneringen aan generaal Jean-Isodore Harispe, maarschalk van Frankrijk. Een schilderij stelt voor het 'Chateau de Marrac', waar Napoleon verbleef. Het is verwoest tijdens een brand op 22 juni 1825. Enkele schilderijen laten zien de slagen in de Pyreneeën en van Vittoria, evenals de slagen van La Nive en van de Nivelle. Een schilderij van J.Deveaux heet 'Combat du col de Maya'.</p> <p>b.2. 5, rue Jacques-Lafitte: het musée Bonnat-Helleu laat verscheidene schilderijen zien.</p> <ul style="list-style-type: none"> -Bonaparte en 1802 (door Th.Phillips) -zelfportret van Goya, de officiële schilder van het Spaanse hof (aan hem danken we verscheidene portretten van tijdgenoten, maar ook 'Les Désastres de la guerre', waterverf van 1810-1823, evenals 'Les Deux mai' en 'Le Trois mai', beide geschilderd in 1814. -portret van Madame Devaucay, maîtresse van Alquir, door Ingres (1808) -portretten van Napoleon en generaal Duroc, probeersels van Girodet voor 'La Remise des clés de la ville Vienne, épisode de la campagne d'Austerlitz le 13 novembre 1805'. Dit schilderij werd geëxposeerd in de salon van 1808. <p>c.KERKHOF</p> <p>c.1.Avenue du 14-Avril 1814, op het Gemeentelijk kerkhof de seplulture van Gabriel Poissonnier-Desperrières, generaal (FR). Luitenant in 1789, aide de camp van generaal La Fayette. Hij dient in het leger van de Rijn, met pensioen in 1811. Hij volgt koning Louis XVIII naar Gent: Opschrift in de Guide. (sectie F, in de hoek achter de kerk)</p> <p>c.2. Bij het verlaten van Bayonne, richting Urt, voor de 110, rue de L'Arrousets, wijk Saint-Esprit, op het landgoed d'Arnaubat, de sepulture van Jean-Baptiste Vanoosterom (niets). Kolonel in 1813, hij commandeert het 9e legioen van de gendarmerie te Toulouse. Opschrift in de Guide. (privé terrein, in een bosje vlakbij een kapel in ruïne)</p> <p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>d.1.Via de rue Maubec kom je op het square de l'Aigle-Impérial, waar een monument staat ter herinnering aan de blokkade van Bayonne in 1814. Het is versierd met een vlag en een adelaar met uitgespreide vleugels: Opschrift in de Guide. Op de achterkant inscripties ter herinnering aan Franse officieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> -luitenant-kolonel de Lasalle -kapitein Lauchard -de onder-luitenanten Bureau en Directe (95e ligne) - chef bataljon Saint-Étienne -kaitein Saint-Pern en onder-luitenant Fayet (70e ligne) -kapitein Denfer en onder-luitenant Mordant (26e ligne) -kapitein Dupont (64e ligne) -luitenant-adjutant-majoor Zeitvogel, de onder-luitenanten Cathala, Durand, Pierret en Sureau (94e ligne) -onder-luitenant Méry (82e ligne)
	<p>43°30'10.40 N 01°27'54.60 W</p>	
	<p>43°29'42.50 N 01°26'19.30 W = rue l'Arrousets</p>	
	<p>43°30'11.80 N 01°28'09.30 W</p>	

	<p>43°30'31.90 N 01°28'52.90 W = plek aanwijsbordje, zie foto in artikel</p> <p>hetzelfde</p> <p>43°30'10.90 N 01°27'51.00 W</p>	<p>-onder-luitenant Fritchay (5e léger) -kapitein Roques (staf) -luitenant ter zee Ripeaud de Montaudevert, commandant van het korvet 'Sapho' - en onderofficieren en soldaten en zeelieden, gevallen op het veld van eer. <i>Aandachtspunten: strijd rond Boucau (23 febr), aanval op Saint-Étienne (17 febr) vrtrek op 14 april, blokkade van Bayonne (23 febr-5 mei 1814)</i></p> <p>Het monument draagt de namen van de generaals Thouvenot (ENG), algeheel bevelhebber, Abbé (FR), Sol-Beauclair (FR), Berge(niets), Garbé (FR), Maucomble (FR), Beuret (niets) en Delosme (FR) (en niet Delorme, zoals per vergis op dit monument staat). (+ <i>algemeen artikel Slag Bayonne, ENG</i>). Evenals de nummers van de verschillende infanterie eenheden, van de cavalerie, van de artillerie, van de genie, van de garde nationale en van de gendarmerie. (werk van Froment Meurice, ingewijd op 11 aug. 1907)</p> <p>d.2.De chemin de Laharie, daarna de chemin de Laborde, leidt naar het Engelse kerkhof van de officieren van het regiment Coldstream Guards, gedood bij het verlaten van Bayonne op 14 april 1814. Verschillende inscripties in twee talen ter herinnering aan generaal Hay (ENG), commandant van een brigade van de 8^e Engelse divisie en zijn officieren: -luitenant-kolonel W.George Collier en vaandrig Walter Vane (1^e Guards) -kapitein Henry Sullivan, kapitein William George Crofton, kapitein William Burroughs, vaandrig William Pitt, vaandrig Frederik Vachell (Coldstream Guards) -luitenant John Hamilton (603 Foot)</p> <p>d.3. Via de rue de Barrat kom je op het Engelse kerkhof, genaamd Third Guards Cemetry. Hier verscheidene Engelse officieren van het 3e Guards begraven: -kapitein Charles Lawrence White, luitenant Hohn Bridger Shiffner en luitenant Rancis Ralh Thomas Houlboure.</p> <p>d.4.Avenue du 14-Avril, in de kerk Saint-Étienne de begrafenissteen ter herinnering aan generaal Nicolas Conroux (FR), gewond door een geweerschot in de buik tijdens de strijd op de pont d'Amotz, vlak bij de Sare, op 10 nov. 1813. Hij werd naar de kerk Saint-Esprit gebracht. Dat was toen een hospitaal. Hij stierf de volgende ochtend. Hij commandeerde de 4e divisie infanterie op de linkervleugel van het leger van de Pyreneeën. Opschrift in de Guide. (veel tekst, links van de ingang)</p>
<p>Biarritz 310 C2</p>	<p>43°27'03.10 N 01°33'23.60 W = rotonde Barroilhet</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1.Allée de Barroilhet, wijk la Négresse, ter hoogte van het meer Mouriscot, het landgoed de Barroilhet, plek van heftige gevechten tussen de Engelsen en Fransen. In dec. 1813 was hier het QG van generaal John Hope (ENG). In de tuin liggen drie</p>

	43°28'53.40 N 01°33'44.00 W	<p>Engelse officieren begraven, gedood tijdens de gevechten van 11 en 12 dec. 1813. Opschrift in de Guide.</p> <p>Het gaat hier over luitenant-kolonel Samuel Coote Martin en over kapitein Charles Williams Thompson, allebei van het 1e Guards. Over kapitein Henry Robert Watson van de 3e Guards. (privé terrein)</p> <p>a.2. Rue Broquedis, de oude Anglicaanse kerk Saint-Andrew is nu het musée van het oude Biaritz. Aan de buitenkant, aan de deur, talloze inscripties betreffende Engelse regimenten, van de Royal Navy, evenals de namen en rangen van de officieren, die in Frankrijk werden gedood tijdens de strijd bij het passeren van Bidasson op 7 okt. 1813 totaan het verlaten van Bayonn op 14 april 1813. De datums en plekken van de gevechten zijn aangegeven, evenals de wapens van elk betrokken regiment. Enkele ingegraveerde namen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -luitenant-kolonel John Robert Coghlan van het 61^e Foot -luitenant-kolonel Thomas Forbes van het 45^e Foot -luitenant-kolonel Richard Lloyd van het 84^e Foot -luitenant William Lyon van het 4^e Light Dragoons -luitenant-kolonel Samuel Coote Martin en kapitein Charles William Thompson van de 1^e Guards -kapitein Henry Robert Watson van het 3e Guards. <p>-PC ter herinnering aan Carey le Marchant (ENG), zoon van generaal Marchant (niets), gedood tijdens de slag van Arapiles in 1812: Opschrift in de Guide.</p> <p>-binnen in wijding en herinneringen aan het Premier Empire</p>
Bidart 310 C3	43°26'19.20 N 01°35'22.40 W	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. Tegen de kerk de tombe van luitenant-kolonel Rickard (Richard) Lloyd (ENG), gedood in 1813. Opschrift in de Guide.</p>
Biriatou 310 B4	43°20'39.70 N 01°45'15.90 W 43°20'46.60 N 01°45'17.10 W = ingang te voet via D810	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. De redoute Louis XIV ligt op de grens van de gemeente Urrugne. Je komt er via een kleine weg ten zuiden van het huis Kaminoberry, aan de rand van de N10 en een km van Béhobie.</p> <p>a.2. Cote 124: redoute in de vorm van een onregelmatige pentagon, die Bidassoa domineert. Deze redoute stamt al uit 1793. Zij werd getuige van de gevechten tussen de Spanjaarden van generaal Caro (ENG) en de Fransen onder generaal Servan (FR). Zij werd op 30 aug. 1813 bezet en maarschalk Soult plaatste er zijn PC aan de vooravond van de strijd om Irun. Op 7 okt. vielen soldaten van het 15^e ligne (brigade Pinoteau, divisie Reille) hier in handen van de Engelsen.</p>
Borce 331 H4	42°54'29.50 N 00°34'22.20 W = kerk	<p>a.1. De kapel en de gebouwen van het oude hospitaal Saint-Jacques, oud postplaats aan de weg naar Saint-Jacques de Compostello, werden van 1808 tot 1814 ter beschikking gesteld aan de militaire autoriteiten. In de kapel, op de beneden</p>

		verdieping en op de eerste verdieping, graffiti , gemaakt door de soldaten van Napoleon tijdens hun doorkomst door deze streek.
Cadillon 294 D5	43°31'34.80 N 00°09'32.60 W	<i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i> Afdalend in de richting van Toulouse wilde Wellington de weg afsnijden van maarschalk Soult. De Engelse rechter vleugel ontrolde zich tot aan de dorpen Conchez en Lembeye. Tijdens deze aanval werd gedood luitenant William John Lyon (niets) , van het 14 ^e Light Dragoons, op 14 maart 1814. a.1. Gemeentelijk kerkhof een monument ter herinnering aan de Britse officier William Lyon. Opgericht door zijn familie en de gemeente: Opschrift in de Guide. (monument, kubus, in het midden van dit centrum)
Cambo-les-Bains 312 A3	43°22'02.90 N 01°25'20.50 W	a.1. Villa Armaga , in zaal 11 gewijd aan de Aiglou (zoontje van N), door Edmond Rostand (ENG) en de koning van Rome (bustes, gravures). In zaal 17 de buste van generaal Gérard, wiens kleindochter Rosemonde Gérard trouwde met Edmond Rostand. - in het deel dat voor het historisch archief van de gemeente is gereserveerd, een PC in het Engels. Vroeger zat deze aan de muur van het hotel Oasis, in de wijk des Thermes, voor de doorgang van de Nive in Bains, dat aangeeft de passage van de Britse troepen: Opschrift in de Guide.
Carresse-Cassaber 311 H2	43°29'02.40 N 01°00'02.30 W	a.1. Op het Gemeentelijk kerkhof, gelegen tussen deze twee voorsteden, rust de markies van Montehermoso in de speciale begrafenis kapel van deze plaats. Maria del Pilar (NED) , echtgenote van de markies, die kamerheer van de koning van Spanje Joseph Bonaparte was , en stierf in 1811. Zij werd de maîtresse van Joseph vanaf sept. 1808 tot april 1814. Hertrouwd in 1816, ging zij naar Carresse, waar zij overleed in 1869.
Espelette 312 A3	43°20'24.80 N 01°26'45.70 W = Off. de Tourisme	<i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i> a.1. Redoute, ligt zuidwest, rond de Cote 583. Stervormig, het heeft op alle drie zijden remparts. Een artillerie-stuk is geïnstalleerd op een voetstuk en domineert de weg van Ainhoa. Het werd bezet door soldaten van de brigade Maucombe, die op 10 nov. 1813 hun positie vrelieten.
Garris 311 G4	43°20'23.40 N 01°03'36.60 W	<i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i> a.1. Aan de tweede ingang van de kerk een PC in het Frans: Opschrift in de Guide.
Gelos 314 B4 bij Pau	43°17'01.60 N 00°22'04.00 W	a.1. Op het chateau de Gelos logeerden Napoleon, Josephine en hun gevolg op 22 juli 1808. De kamer, waar de Keizer sliep, is heden het bureau van de directeur der paardenfokkerij.
Hendaye 310 B3	43°20'58.80 N 01°46'46.80 W	a.1. 22, route de Béhobie , passage (steegje), dat toegang biedt tot het huis van Étienne Pellot (FR) , gekocht in 1802 en waarin hij

	<p>43°21'35.80 N 01°46'24.50 W</p> <p>43°21'38.90 N 01°46'25.90 W</p>	<p>stierf in 1856. Oud leerling van de École d'hydrographie van Hendaye van 1779 – 1782, Corsicaan. Hij deed mee zonder onderbreking van 1793 tot 1812. Hij ontsnapte negen keer uit Engelse gevangenissen, waaronder slechts drie keer mislukte.</p> <p>a.2. In Heday een stèle ter herinnering aan: Étienne Pellot (rue Belcénia)</p> <p>a.3. Op het oude kerkhof, place Pellot, de tombe van Étienne Pellot in de familie concessie. (Îlot 4)</p>
Laàs 313 F3	<p>43°22'42.90 N 00°51'00.70 W</p>	<p>a.1. Op het chateau (Domaine de Laàs) is er een zaal gewijd aan de herinnering aan Napoleon. Je ziet hier meubilair afkomstig uit de kamers van het hotel du Grand-Turc. Ook uit Maubert-Fontaine, waar Napoleon op 19 juni 1815 stopte, toen hij vanaf Waterloo kwam.</p>
Lacarre 330 C1	<p>43°11'32.00 N 01°09'49.90 W</p> <p>43°11'26.70 N 01°09'53.50 W</p>	<p>a.1. Bij het verlaten van dit dorp een chateau uit de 11^e eeuw, gerestaureerd, waar overleed maarschalk Jean Harispe, divisie generaal tijdens het Empire.</p> <p>a.2. Op het Gemeentelijk kerkhof het begrafenismonument met urn er op en met een hekje van generaal Harpise (FR), van wit marmer. Opschrift in de Guide. (centrale allee, achter het grote kruis, links)</p>
Lahontan 293 E5	<p>43°31'48.90 N 00°58'09.30 W</p>	<p>a.1. Tegenover het restaurant 'Les Voyageurs' een huis genaamd 'Vinot'. Gekocht door generaal Gilbert Vinot (FR) in 1808. Officier der cavalerie in Italië, daarna in Egypte. Kapitein in 1802. Hij dient in Oostenrijk, Pruisen en Polen. Is in Spanje van 1808-1813. Baron van het Empire in 1810, brigade generaal in 1813. Hij is verbonden aan de lichte cavalerie van generaal Vandamme in 1815.</p>
Laruns 332 A2	<p>42°59'10.30 N 00°25'38.20 W</p> <p>42°59'23.80 N 00°25'36.40 W</p>	<p>a.1. 22, rue du Port, oude gendarmerie, het geboortehuis van Jean-Baptiste Guindey (niets), huzaar. PC van het Souvenir francais: Opschrift in de Guide.</p> <p>a.2. Op het kerkplein stèle met buste (door madame Coutan-Montorgueil) van Jean-Baptiste Guindey, Opschrift in de Guide. (PC van het Souvenir francais, ingewijd op 27 sept. 1903)</p>
Mouguerre 310 D2	<p>43°28'14.40 N 01°25'44.10 W</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. In het gehucht Croix de Monguerre, naast het missiekruis, een monument, opgericht in 1917 door het Souvenir francais ter herinnering aan maarschalk Soult, de strijders van 1813 en 1814 en aan de generaals Mignot de Martinière (FR), Vandermaesen en Conroux, dodelijk gewons op 13 dec. 1813 tijdens de slag van Saint-Pierre-d'Irube tegen het Engels-Portugese leger. Opschrift in de Guide. (lang)</p>

<p>Orthez 313 G1</p>	<p>43°29'16.80 N 00°46'20.40 W</p> <p>43°29'10.50 N 00°46'37.10 W</p> <p>43°29'50.60 N 00°46'37.40 W</p> <p>43°30'19.40 N 00°46'34.20 W</p> <p>43°30'55.90 N 00°46'33.30 W</p> <p>43°31'01.90 N 00°46'13.70 W = dechetterie</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. 71, rue de Saint-Gilles, het oude hotel La Belle Hôtesse, zo benoemd door Wellington, werd de woning, waar hij zijn QG installeerde na het vertrek van maarschalk Soult, op 27 febr. 's avonds.</p> <p>a.2. Via de rue Craverie stijgt je naar een oude brug (18^e eeuw), verdedigt door een toren met een deur. Zij gaf toegang tot de stad tijdens de slag, die werd geleverd op 27 febr. 1814 tussen de troepen van maarschalk Soult en het leger van generaal Wellington, die dezelfde dag deze stad binnen kwam. De brug werd vernield door een mijn en alleen de hoofdboog ervan bestaat nog.</p> <p>a.3. 3, rue Gaston-Planté; gaten van kogels zijn nog zichtbaar op de deur van dit gebouw. Dit werd veroverd door de Engelsen.</p> <p>a.4. Bij het verlaten van de stad in de richting van Dax, aan de rechterkant, een monument met inscriptie: Opschrift in de Guide.</p> <p>a.5. Op 3,5 km ten n, langs de weg naar Dax, bij de splitsing van de D947 en de D46, rechts, iets verborgen, een monument. Het geeft de plek aan, waar generaal Foy een nieuwe verwonding (zijn 14e!) opliep tijdens de gevechten van 27 febr. 1814. Opschrift in de Guide.</p> <p>a.6. Op de grens van de gemeente Bonnut, vlakbij een afvalplek (déchetterie) een monument op een open plek, op het privé terrein van de boerderij Marsôo (niets), rechts, waar meer dan 2000 soldaten werden begraven, gevallen in de loop van de slag van Orthez (27 febr. 1814). Het monument, opgericht door het Souvenir français, ingewijd op 16 mei 1998, bestaat uit een centraal kruis en aan elke kant een muurtje met een PC van zwart marmer: Opschrift in de Guide. (privé terrein, te bezoeken na toestemming van het office de tourisme)</p>
<p>Pau 314 B3</p>	<p>43°17'50.20 N 00°22'21.10 W</p> <p>43°17'51.90 N 00°22'57.80 W</p>	<p>a. WOONHUIS</p> <p>a.1. 8, rue Tran, het musée Bernadotte in het geboortehuis van Jean-Baptiste Bernadotte. Divisie generaal in Italië (1797). Hij bleef neutraal op de 18e Brumaire. Sterk verbonden via zijn echtgenote Désiré Clairry, zuster van Julie Clairry, echtgenote van Joseph Bonaparte. Maarschalk van het Empire in 1804. Hij bezette tot 1809 belangrijke commandoposten. Prins van Ponte Corvo in 1806. Hij werd erfprins van Zweden, daardoor vocht hij tegen de Fransen bij Leipzig. Dit museum is gewijd aan hem en aan de Zweedse dybastie, die hij heeft gesticht. Documenten en herinneringen aan de Napoleontische tijd.</p> <p>b. KERKHOF</p> <p>b.1. Op het Gemeentelijk kerkhof, alle du Grand-Tour: -Jean-Baptiste-Isodore Lamarcque-d'Arrouzat (FR), generaal. Hij dient in Italië (1794-1797), te Arcole, daarna in Egypte en in</p>

		<p>Syrië. Majoor bij het 45e ligne in 1803. Hij dient in Oostenrijk, Pruisen en Polen. Kolonel bij het 3e leger in 1808. Hij vecht te Essling, Wagram, daarna in Spanje (1810-1813). Baron van het Empire op 25 maart 1810. (langs de muur, links)</p> <p>-André Lacoste (niets), medaille de SH: Opschrift in de Guide. (langs de muur, links)</p> <p>-Guillaume Dauture (FR), generaal. Opschrift in de Guide. . -in hetzelfde graf rust Antoine Lebre (FR), kolonel bij het 14e voltigeurs van de Keizerlijke Garde, geformeerd in 1814, medaille de SG en -Augustin Saintrailles (niets), kapitein bij het 16e léger. (muur aan het eind, 1e rij)</p>
Pontacq 314 D5	<p>43°11'00.70 N 00°06'57.90 W</p> <p>43°11'08.40 N 00°06'51.80 W</p> <p>43°11'08.40 N 00°06'51.80 W</p> <p>43°11'08.40 N 00°06'51.80 W</p> <p>43°11'20.60 N 00°07'03.30 W</p>	<p>a.1. 12, rue du Général-Barbanègre een PC op het geboortehuis van Joseph Barbanègre (FR). Kapitein bij de Garde der Consuls in 1800, kolonel en commandant van het 48e ligne in 1805. Brigade generaal en baron van het Empire in 1809. Hij behaalt veel gloire te Krasnoïe in 1812. Heldhaftig verdediger van de citadel van Huningue in 1815.</p> <p>a.2. Place Huningue, tegenover het Stadhuis, het standbeeld van generaal Joseph Barbanègre (door Marquestre (1896). Op de sokkel, rechterkant: Opschrift in de Guide. Ook iets aan de linkerkant.</p> <p>a.3. Tussen het Stadhuis en dit standbeeld een fontein, waarop enkele marsregels zijn gegraveerd: Opschrift in de Guide.</p> <p>a.4. In het Stadhuis zijn herinneringen aan generaal Barnanègre bewaard: zijn geboorte-acte; een buste, zijn portret, een kopie van 'La Reddition d'Huningue, door Detalle. Ebvenals: het portret van zijn broer Jean, kolonel bij het 9e hussards, gedood tijdens de slag bij Jena en van zijn broer Jacques, chef escadron bij de chasseurs à cheval van de Keizerlijke Garde.</p> <p>a.5. Op het Gemeentelijk kerkhof het monument van de familie Barnanègre met opschriften ter herinnering aan de vier broers: -Dominique Barbanègre (niets), ambtenaar: Opschrift in de Guide. -Joseph Barnanègre, generaal: Opschrift in de Guide. -Jean Barnanègre (niets), kolonel: Opschrift in de Guide. -Jacques Barbanègre (FR): Opschrift in de Guide.</p>
Saint-Boès 293 F5	<p>43°31'35.90 N 00°48'25.80 W = mairie</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. Aan de gemeenteschool een PC, geplaatst door het Souvenir francais ter herinnering aan de gevechten op 27 febr. 1814 en speciaal aan generaal Béchaud (FR). Opschrift in de Guide.</p>

<p>Saint-Étienne-de-Baïgorry 311 E5</p>	<p>43°10'31.00 N 01°20'50.90 W = midden</p> <p>43°10'38.50 N 01°20'44.40 W</p>	<p>a.1. In de openbare tuin de buste van generaal Harispe, maarschalk van Frankrijk. Chef bataljon bij het leger der Grisons, daarna bij het leger van Italië onder generaal Moncey. Hij vocht in Jena en te Friedland. Brigade generaal in 1807 en divisie generaal in 1808. Graaf van het Empire in 1813. Opschrift in de Guide.</p> <p>a.2. op de heuvels, die de gemeente domineren het chateau d'Échoux of d'Echoux. Dit was eigendom van generaal Harpise, vanaf zijn huwelijk met Jeanne-Marguerite d'Echoux. Men kan zijn kamer bezoeken en de salon met Empire meubilair.</p>
<p>Saint-Jean-de-Luz 310 B3</p>	<p>43°23'31.80 N 01°39'25.40 W</p> <p>43°23'16.70 N 01°39'45.50 W</p> <p>43°23'17.10 N 01°39'52.50 W</p>	<p>a.1. Op het Gemeentelijk kerkhof, rue Duconté, de sepulture van André Lecourt (niets). Onder-luitenant bij het 94e ligne (1804), luitenant (1807), kapitein (1809), chef bataljon (1812). (stèle met een urn er op, langs de rechtermuur van de ingang, vlakbij het ossuarium)</p> <p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.2. 18, rue Gambetta, tegenover de kerk, het huis Goriténea, behoorde aan de Corsicaan en reder Labrouche (FR) en was het QG van maarschalk Soult van 26 aug.-10 nov. 1813.</p> <p>a.3. 2, rue Mazarin, maison Granga-Baïta. Hier verbleef Wellington van 9 tot 12 dec. 1813.</p>
<p>Saint-Pée-sur-Nivelle 310 C4</p>	<p>43°21'20.80 N 01°33'01.10 W</p> <p>43°19'47.60 N 01°32'37.20 W</p> <p>zie hiervoor de kaart van de redoutes bij Saint-Pée-sur-Nivelles</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1. Generaal Wellington vestigde zijn QG in deze gemeente van 11 tot 17 nov. 1813, in de huidige presbyterij, naast het Stadhuis, chemin Karrika.</p> <p>a.2. Bij het verlaten van de gemeente via de D3 in de richting van Sare en van Ainhoa, de oude brug Amotz (= stuk!) over de Nivelle. Op 10 nov. 1813 werd generaal Conroux geraakt in de buik door een geweeerschot. Gebracht naar de kerk Saint-Esprit de Bayonne, overleed hij de volgende ochtend. (op de hoogte van de bushalte en de moderne brug oversteken en neem links de chemin (GR8).</p> <p>a.3. Redoutes op de hoogte van Souraïde. Tussen de brug d'Amotz over de Nivelle en de col de Pinodieta. Drie van de zeven redoutes zijn nu nog zichtbaar. Deze redoutes werden verdedigd door soldaten van de brigade Guardet.</p> <p>-Cote 138: redoute genaamd pont d'Amotz, in de vorm van een vierkant, ten zo van de gemeente. Zij bewaakt de Nivelle en de pont d'Amotz.</p> <p>-Cote 189: redoute genaamd Ziburukordobada, naar de nabij gelegen boerderij. In de vorm van een trapezoïde. Ten oosten van de vorige redoute, zuid-oost gericht en een klein vlak stuk. Het was bestemd voor een artillerie-stuk en ongeveer twee compagnieën.</p> <p>-Cote 232: redoute is de vorm van een rechthoek, ten oosten van de vorige. Dit is de grootste van de drie. Het heeft op elk van zijn</p>

		hoeken een vlak stuk voor een artillerie stuk en zou bestemd hebben kunnen zijn voor ongeveer 500 man. Het ligt op de grens met de gemeente Souraïde.
Salies-de-Béarn 311 H2	43°28'18.10 N 00°55'31.10 W	a.1. In het Musée des Amis du vieux Salies wordt een foto getoond van de miniatuur, dat voorstelt Jean-Pierre Lanabère, generaal (FR). Luitenant te Marengo, hij komt bij de chasseurs à pied van de Keizerlijke Garde in 1806 als chef bataljon. Hij neemt deel aan de slagen van Jena, Eylau, Friedland en Essling. Baron van het Empire in 18010. Adjudant-generaal van de Keizerlijke Garde in 1811. Hij raakt dodelijk gewond bij de Moskowa. Het miniatuur behoort aan een particuliere verzameling.
Sare 310 C4	<p>43°19'33.60 N 01°35'40.90 W</p> <p>43°19'07.30 N 01°36'56.80 W</p> <p>43°19'02.70 N 01°37'00.10 W</p> <p>43°19'36.50 N 01°35'50.30 W vlak bij a.1.</p> <p>43°18'00.40 N 01°34'54.70 W</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>Langs de Spaanse grens liggen een twintigtal redoutes, die werden gebruikt door de Franse troepen tijdens het geallieerde oofensief van juli tot nov. 1813. Hier vonden hardnekkige gevechten plaats tijdens de slag van Nivelles op 10 nov. 1813. Hier zijn gemaakt loopgraven, massagraven en borstweringen van steen. Er zijn verschillende vormen, ster, carré. Rechthoek, trapezoïde of ellips. Enkele zijn praktisch verdwenen of moeilijk toegankelijk.</p> <p>a.1.Redoute d'Ermitebaïta, ten n van Sare, via de col Saint-Ignace op 750 m van de redoute van Souhamendi. -Cote 273: redoute in de vorm van een ster, aan de zuidkant beschermd door een werk in de vorm van een U. Zij werd bemand door soldaten van het 70^e ligne (divisie Taupin)</p> <p>a.2.Redoute de Korahandia of Mouiz (FR+foto). Op 1,4 km ten zw van de col Saint-Ignace en op 800 m ten no van de halte van de kabelspoorweg genaamd Trois-Fontaines. -Cote 537: redoute, die deel uitmaakte van de defensie gordel van Alchanque. Heeft een dubbele bijzonderheid. Allereerst zijn vorm van een zespuntige ster op de hellingen van het massief van de Rhune (= gebergte). Ten tweede is het een voorbeeld van een doorsneden bastion, dat schoten vanuit de flanken op korte afstand toelaat. Dit werk is gebouwd van grijze stenen zonder tevoeging van cement. Deze redoute werd behouden door de troepen van generaal Barbot toen zij op 10 nov. 1813 aangevallen werd door het 43e Foot van de brigade Kempt en het 17e regiment Portugezen. Zij is goed bewaard gebleven.</p> <p>a.3. Op 500 m ten zzw van deze redoute kleine defensiewerken nog zichtbaar op de rand van Alchanque.</p> <p>a.4.Redoue van Mendibidéa. Gedeeltelijk ontmanteld. Werd verdedigd door een batajlon dienstplichtigen van het 70e ligne (divisie Taupin)</p> <p>a.5. Redoute Sainte-Barbe of Santa-Barbara. Op 1,5 km ten z van de kerk van Sare, te bereiken via de wijk Lehenbizkai. -Cote 137: deze redoute in de vorm van een ster, werd de plek van hevige gevechten. Verdedigd door de Franse troepen van generaal</p>

	<p>43°19'51.50 N 01°35'12.50 W</p> <p>43°19'42.40 N 01°33'27.60 W</p> <p>43°17'39.80 N 01°36'07.90 W</p>	<p>Conroux, werd ze veroverd door de Engelsen van generaal Colville op 10 nov. 1813. De massagraven zijn te herkennen door braamstruiken en varens.</p> <p>a.6. Redoute de Souhamendi. Ten n van Sare via de col Saint-Ignace.</p> <p>-Cote 301: redoute in de vorm van een ster, bemand door soldaten van het 88^e ligne (divisie Maransin)</p> <p><i>EXTRA (niet in de Guide!)</i></p> <p>a.7. Redoute de la chapelle de la Madeleine (Sare)</p> <p>a.8.Redoute de la chapelle d’Olhain</p>
<p>Urrugne 310 B3</p>	<p>43°21'45.00 N 01°42'01.30 W</p> <p>43°18'32.90 N 01°42'12.60 W</p> <p>43°18'51.70 N 01°40'49.10 W</p> <p>43°21'18.70 N 01°42'45.10 W</p>	<p><i>Opérations du Sud-Ouest de la France (1813-1814)</i></p> <p>a.1.In het Stadhuis, in de raadszaal, souvenirs aan de gevechten van 1813 in deze regio: drie kanonskogels en vijf geweren.</p> <p>(zie voor de juiste plekken het kaartje!)</p> <p>a.1.Redoute de la Bayonnette. Ten z van Urrugne, via de D404, richting Spaanse grens, ten w van de col Ibardin.</p> <p>-Cote 573: redoute in de vorm van een onregelmatige polygoon, met in het midden een heuvel (butte) van drie tot vijf meter. Om deze redoute werd al gevochten tussen de Fransen en de Spanjaarden in 1793 en 1794 met heftige bajonetaanvallen, vandaar de naam. Weer in gebruik genomen in sept. 1813. Zij werd bemand door soldaten van het 9e léger van de divisie Taupin en door de geallieerden aangevallen op 7 okt. Zij viel na vijf uur intense strijd.</p> <p>a.2.Redoute des Émigrés ou de Commissari. Ten z van Urrugne, op een voet, dat uitmondt op de D404 (van col d’Ibardin naar Herboure)</p> <p>-Cote 394: deze redoute bestond al in 1793. Een platte driehoek en drie bastions op de hoeken, o, zo en z gericht. Zij werd veroverd door de Spanjaarden op 2 mei 1793, daarna terug gewonnen door de Fransen in juli 1794. In okt. 1813 viel zij op hetzelfde ogenblik als de redoute van Bayonnette.</p> <p><i>EXTRA (niet in de Guide!)</i></p> <p>a.3. Redoute de d Borhute</p> <p><i>De redouten Jolimont en Chapatain (of Voligeurs) zijn nu niet meer zichtbaar (herkenbaar).</i></p>
<p>Ustaritz 310 D3</p>	<p>43°23'33.10 N 01°27'25.30 W</p>	<p>a.1. Op het Gemeentelijk kerkhof de tombe van Dominique Garat (ENG). Schrijver, afgevaardigde van de Pays basques bij de Staten-Generaal, minister, ambassadeur te Napels, lid van de Raad van Ouden en lid van het Instituut tijdens het Empire. Hij is de oom van Pierre Garat (ENG), zanger en achterneef van</p>

		Martin Garat (FR) , algemeen directeur van de Bank van Frankrijk. Hij heeft geschreven: 'Éloges funèbre de Joubert'(1799), 'Éloges funèbre de Desaix'(1802) (kapel, rechts van de ingang)
--	--	--

16-9-2021 10:12

NED = artikel erbij gevonden in het Nederlands

FR = artikel erbij gevonden in het Frans

DUI = artikel erbij gevonden in het Duits

ENG = artikel erbij gevonden in het Engels

Niets = geen artikel er bij gevonden, niets van belang